

алу досить виразно віддзеркалюються стан та основні тенденції розвитку словникового складу української загальнонародної мови другої половини ХХ ст.

Викладений у статті матеріал дає підстави акцентувати увагу на тому, що створені українськими лексикографами словникові праці одночасно з виконанням безпосередніх лінгвістичних завдань містять у собі велику та різноманітну наукову й політичну інформацію, будучи в такий

спосіб не тільки знаряддям піднесення культурно-освітнього рівня нації, в її важливу ланкою у формуванні національної свідомості та збереженні історичної пам'яті українців. Усе це переконливо свідчить про відповідальність лексикографії перед суспільством, перед нацією як щодо дотримання в словниках правильного, науково обґрунтованого співвідношення загальнолітературної та спеціальної лексики, так і відносно відображення в них ментальності нашого народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Горецький П. Й. Історія української лексикографії. Київ : Видавництво Академії наук УРСР, 1963. 242 с.
2. Гумецька Л.Л. Історичний словник української мови: деякі питання теорії і практики укладання словника. *Мовознавство*. 1967. № 1. С. 44–49.
3. Демська О. Вступ до лексикографії. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 266 с.
4. Дубічинський В. Українська лексикографія: історія, сучасність та комп'ютерні технології : навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2004. 203 с.
5. Кочерга О., Непийвода Н. Тенденції української термінологічної лексикографії. *Урок української*. 2000. № 3. С. 25–29.
6. Кульчицька Т. Українська лексикографія ХІІІ–ХХ ст. : бібліографічний покажчик. Львів, 1999. 359 с.
7. Москаленко А. Нарис історії української лексикографії. Київ : Радянська школа, 1961. 162 с.
8. Паламарчук Л. С. Українська радянська лексикографія: питання історії, теорії та практики. Київ : Наукова думка, 1978. 203 с.
9. Пилипчук Д. Словники української мови: 1596–2018 : бібліографічний покажчик. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2020. 1072 с.

УДК 811.161

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.2.2>

ПАРНІ СПОЛУЧЕННЯ СЛІВ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ОКСАНИ ЗАБУЖКО

PAIRED COMBINATIONS OF WORDS IN THE ARTISTIC OKSANA ZABUZHKO'S DISCOURSE

Семак Л.А.,

orcid.org/0000-0002-2495-4680

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології

Дніпровського державного аграрно-економічного університету

У статті досліджено okazіоналізми й парні сполучення слів у мовотворчості сучасної української письменниці Оксани Забужко, унаслідок чого з'ясовано семантичні й лінгвостилістичні особливості авторських новотворів. Проаналізовано лінгвістичні дослідження категорії okazіональності у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві. Здійснено опис okazіоналізмів і парних сполучень слів, що маркують художній дискурс письменниці Оксани Забужко. Досліджено функції авторських новотворів і парних сполучень слів у художньому дискурсі роману «Музей покинутих секретів». У розвідці використано загальнонаукові методи спостереження, аналізу й синтезу; лінгвістичні методи, серед яких традиційний описовий метод – для витлумачення сутності категорії okazіональності; дистрибутивний метод, доцільний для характеристики сполучуваності okazіоналізмів і парних okazіональних словопоеднань. Здійснено спробу вивчення категорії okazіональності як однієї з актуальних завдань сучасної лінгвоукраїністики. Різномірно описано індивідуально-авторські новотвори, ураховуючи їх семантику, структуру, стилістичне забарвлення, контекстуальне оточення. Визначено, що стилістично й функціонально значущими стають okazіональні слова, незвичні парні сполучення слів, що нерідко маркують художній дискурс письменниці. Доведено, що okazіоналізми й парні сполучення слів у художньому дискурсі роману сучасної української письменниці Оксани Забужко є винятковою ознакою індивідуально-авторської манери письма прозаїкині. Узагальнення та висновки, зроблені в праці, поглиблюють теорію лінгвостилістики, семантики, оскільки дають змогу розширити коло питань, пов'язаних

з усебічним дослідженням художнього стилю української літературної мови. Перспективи подальших досліджень убачаємо в докладному студіюванні багатьох, не прокоментованих у статті оказіоналізмів і парних сполучень слів, що загалом маркують художній дискурс прози Оксани Забужко.

Ключові слова: оказіональність, оказіоналізм, парне сполучення слів, парне оказіональне словопоєднання, художній дискурс.

The article investigates occasionalisms and paired word combinations in the language creation of the modern Ukrainian writer Oksana Zabuzhko, as a result of which the semantic and linguistic-stylistic features of the author's innovations are clarified. Linguistic researches of the category of occasionality in domestic and foreign linguistics are analyzed. The description of occasionalisms and paired combinations of words that mark the artistic Oksana Zabuzhko's discourse is made. The functions of author's innovations and paired combinations of words in the artistic discourse of the novel "Museum of Abandoned Secrets" are studied. The general scientific methods of observation, analysis and synthesis were used in exploration; linguistic methods, including the traditional descriptive method – to interpret the essence of the category of occasionality; distributive method, suitable for characterizing the compatibility of occasionalisms and paired occasional phrases. An attempt has been made to study the category of occasionality as one of the urgent tasks of modern linguistic studies. Individually-authorial innovations are variously described, taking into account their semantics, structure, stylistic coloring, contextual environment. It has been determined that occasional words, stylistic combinations of words, which often mark the writer's artistic discourse, become stylistically and functionally significant. It is proved that occasionalisms and paired combinations of words in the artistic discourse of the novel by the modern Ukrainian writer Oksana Zabuzhko are an exceptional feature of the individual and authorial style of writing a prose writer. The generalizations and conclusions made in the work deepen the theory of linguistic stylistics, semantics, as they allow to expand the range of issues related to a comprehensive study of the artistic style of the Ukrainian literary language. Prospects for further research can be seen in the detailed study of many, not commented in this article, occasionalisms and paired combinations of words that generally mark the artistic Oksana Zabuzhko's discourse.

Key words: occasionality, occasionalism, paired combination of words, paired occasional phrase, artistic discourse.

Сучасна українська жіноча проза – цілісний художньо-естетичний феномен, що його активно студіюють критики й літературознавці, останнім часом усе частіше опиняється під прискіпливою увагою мовознавців, оскільки творчий жіночий мовний стиль презентує оригінальні слововживання і словотворення, що потребують декодування та інтерпретації в лінгвостилістичному дослідницькому полі. Однією з важливих проблем під час дослідження мовостилю авторок є опис індивідуально-авторських новотворів – оказіональних слів і сполучень слів, що по-особливому функціонують у художньому дискурсі прозаїкинь.

У сучасній лінгвоукраїністиці з другої половини ХХ століття й до сьогодні активно вивчають нові оказіональні одиниці лексичного та синтаксичного рівнів. Категорії оказіональної номінації, її формальному вираженню в мовній діяльності присвячують розвідки Г.І. Гайдученко, Г.М. Вокальчук, Н.С. Голікова, Ж.П. Колоїз, О.О. Селіванова, О.А. Стишов та ін. Попри те що питання слів-оказіоналізмів, особливостей їх функціонування на матеріалі художніх творів неодноразово апробували лінгвостилісти, саме поняття «оказіональне сполучення слів» поки що залишається нечітко окресленим. Не дослідженими достеменно залишаються авторські новотвори й оказіональні сполучення слів, що фігурують у мові творів сучасної української письменниці – Оксани Забужко.

Мета статті – аналіз оказіоналізмів та індивідуально-авторських парних сполучень слів, що

є семантично, прагматично й функціонально значущими в художньому дискурсі Оксани Забужко. Поставлена мета зумовила потребу виконати такі завдання: синтезувати лінгвістичні дослідження категорії оказіональності у вітчизняному й зарубіжному мовознавстві; описати оказіоналізми й парні сполучення слів, що маркують художній дискурс письменниці Оксани Забужко; дослідити функції авторських новотворів і парних сполучень слів у художньому дискурсі. Джерельною базою праці слугував роман «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко, оскільки мову цієї родинної саги маркують численні авторські новотвори й парні сполучення слів, що потребують докладних коментарів.

Вивчення категорії оказіональності – одне з актуальних завдань сучасної лінгвоукраїністики. У мові оказіональність репрезентують слова, що функціонують як індивідуально-авторські новотвори. Лексикографічна реєстрація слововживань такого зразка, їх словотворче й семантичне розмаїття, стилістичне навантаження й функціонування становлять неабиякий мовознавчий інтерес. Оказіональні слововживання орієнтовані не на усталені правила, загальні для всіх мовців, а на особливий спосіб мовомислення автора/авторки та його/її здатності використовувати можливості, потенційно закладені в системі мови.

У лінгвістиці початку ХХІ століття дослідження категорії оказіональності не втрачає своєї важливості, оскільки вивчення індивідуально-авторських новотворів інтенсифіковано в різних аспектах, зокрема лексикологічному, лекси-

кографічному, функціонально-семантичному, стилістичному, лінгвопрагматичному тощо. Однією з найважливіших неологічних проблем є комплексний опис авторської мовної майстерності. Істотний внесок у розроблення питань категорії лексичної okazіональності зробили Г.М. Вокальчук, Н.С. Голікова, Ж.В. Колоїз, В.В. Лопатін, Л.В. Пашко, О.О. Селіванова та ін. Мовознавиця Л.В. Пашко зазначає, що «у лінгвістичній науці можна виділити три підходи до розгляду проблеми мовних новоутворень: а) мовні новоутворення є okazіональними; б) мовні новоутворення поділяються на okazіональні й потенціальні; в) мовні новоутворення можуть бути okazіональними, потенціальними, okazіонально-потенціальними» [6, с. 3].

У межах неології, на думку Н.С. Голікової, «з одного боку, прийнято розподіляти новації на неологізми, потенційні й okazіональні слова, а з другого – інтегрувати новотвори в єдину групу найменувань, що протиставлені узуальним словам» [2, с. 64]. У такий спосіб лінгвісти актуалізують проблему співвіднесення новотворів з тими чи тими значеннями категорії мовної норми. На думку Ж.В. Колоїз, «категорія okazіональності/узуальності засвідчує суперечливі відношення між явищами навколишньої дійсності та їхнім мовним оформленням» [5, с. 5]. Саме така суперечність, з одного боку, відбиває розвиток мовної системи, а з іншого – презентує оригінальний спосіб мовомислення автора/авторки – індивідуально-авторський стиль.

Аналіз індивідуально-авторських новотворів становить значний інтерес з погляду індивідуального стилю письменника/письменниці. Науковиця С.Я. Єрмоленко наголошує, що «стиль – різновид творчої мовної діяльності, тип мовомислення, мовної поведінки в різних колективно усвідомлених ситуаціях спілкування. У центрі розуміння динамічної моделі стилю – людина, яка і породжує, і сприймає (декодує) стильові різновиди мови» [4, с. 242]. Авторський стиль можна розпізнати через перелік мовних одиниць (лексичних, морфологічних, синтаксичних, словотвірних), що мають певне стилістичне значення. «Індивідуальний стиль письменника, – зауважує С.Я. Єрмоленко, – залежить від його світосприйняття та світовідчуття, ставлення до явищ навколишньої дійсності та оцінки їх, що зумовлюють витворення особливого мовного світу» [4, с. 63]. Авторка кількох збірок поезій, повістей, оповідань, публіцистики, низки філософсько-літературних праць, широковідомого роману «Музей покинутих секретів», Оксана Забужко має свій

особливий спосіб передавання значення, художньої дійсності, упізнаваний індивідуально-авторський стиль. Неповторну творчу й мовну манеру прозаїкині формує сукупність стилістично маркованих мовних одиниць – okazіоналізмів.

Проза Оксани Забужко – це джерело численних новаторських, власне індивідуальних зображально-виражальних засобів. Науковиця Г.І. Гайдученко зауважує: «Функціонування okazіоналізмів у творах Оксани Забужко є ознакою оригінальності мовомислення авторки, свідченням її майстерності. Письменниця створює okazіоналізми, неправильність яких стає художньо або зображально-вагомою, оскільки відіграє емоційно-експресивну роль» [1, с. 201]. Справді, прозаїкиня Оксана Забужко в романі «Музей покинутих секретів» створила власний лінгвоестетичний світ із виразними індивідуалізмами, образами й символами, оригінальною наративною тональністю, семантично й стилістично маркованими мовними одиницями, що виконують найрізноманітніші емоційно-експресивні та ідейно-художні ролі.

У дослідженні ми схилиємося до поглядів тих науковців (Г.В. Гайдученко [1], Н.С. Голікової [2], Ж.В. Колоїз [5]), які розглядають індивідуально-авторські новотвори різнобічно, урахувавши їх семантику, структуру, стилістичне забарвлення, контекстуальне оточення. Семантично й стилістично виразними є ті індивідуально-авторські новотвори, що в художньому дискурсі роману відбивають жіночий суб'єктивізм, відчуття, внутрішній стан. Оцінні, емоційно-експресивні структури наповнюють мову письменниці та є особливо виразними тоді, коли в тексті уточнені ампліфікаціями, напр.: *Стерта, розбита, знищена, – як казковий палац у ніжних горличко-сірих переливах інтер'єру, у візерунчастих тінях: паркет, світильники...* [3, с. 344].

В індивідуально-авторських новотворах відбивається взаємодія емоційного інтелекту й мовно-мисленнєвої діяльності. *На тлі його зрідненості з містом, як із жінкою, якої ще так на правду ніколи не мав, щоби була зовсім своєю, ця чисто органічна відпорність до чужого щоразу давала йому на завданні почуття власної – не просто правності, а майже містичної невразливості* [3, с. 142]; *А насправді танцювали на крові, і та невідомлена, безвідплатна кров непомітно, як свинцеві води, підточувала нас ізсередини* [3, с. 337]. Виділені новотвори стають носіями особливої семантики, засобом художнього оприявлення естетичного образу, підсилюють враження читача.

Індивідуально-авторські новотвори виконують текстотвірну функцію, оскільки будь-який okazіоналізм увиразнює зміст тексту, впливає на темп оповіді, стилістично маркує нарратив, напр.: – *Ю-у-ууркуууу! – розлягається під склепінням, під постук каблучків, її воркотливий гортанний поклик – майже голубине **аврукання*** [3, с. 133]. Слова, що постають як мимовільні контекстуальні одиниці й передають звуки мови й мовлення, по-особливому оформлюють текст, оскільки вони тяжіють до якнайточнішого пояснення дійсності. Такі новотвори викликають раптові й сильні емоції, тому що зумовлені миттєвими мовними потребами.

Стилістично й функціонально значущими стають не лише власне okazіональні слова, а й незвичні парні сполучення слів, що нерідко маркують художній дискурс письменниці та потребують лінгвостилістичних коментарів, наприклад: ... *одна сніжинка сіла йому на губи, і від цього легенького, діткливого – на самих кінчиках нервів – цілунку губи йому нарешті розпливаються в давньозабутій, тодішній нічній усмішці – **блаженно-глупій, несамовладній, подібно як м'язи скорочуються під ударом лікарського молоточка*** [3, с. 147]; *А тут ніби обличчя, вихоплене з ночі багаттям, – **архаїчне, *грозово-прекрасне**** [3, с. 124]. Словопоєднання такого зразка зазвичай неочікувані, але й водночас численні в контекстах роману, фігурують як концентратори нових символічних смислів, дають змогу письменниці майстерно виписати й стилізувати художньо-естетичні образи.

Власне термін «okazіональне сполучення слів» не має чіткого визначення в мовознавстві. Першим, хто звернув увагу на неординарні словопоєднання, був Е.І. Ханпіра, який наголосив, що «okazіональні словосполучення є наслідком незвичного сполучення лексем (без зміни їх значення), яке виникає через розширення їх сполучуваності – okazіонального розширення їх валентності» [9, с. 300]. Детальніше обґрунтування okazіональних парних сполучень слів знаходимо в дослідженнях Н.С. Голікової, яка пояснює власну позицію так: «У текстах художньої літератури okazіональні сполучення слів – це продуковані письменником фігури мови, що за зразком поліномів виникають у межах синтаксичної системи, а функціонують як лінгвальні одиниці лексико-семантичної системи. Саме тому для них найхарактернішими є такі ознаки: 1) змістова цілість; 2) синтаксична детермінованість; 3) лексикалізація або фразеологізація складників; 4) експресивність; 5) відповідність художньо-

й індивідуально-стильовим нормам» [2, с. 132]. Із-поміж okazіональних словопоєднань, на думку науковиці, «можна виділити парні сполучення слів – це фразеологізми або фразеологізовані поєднання, що складаються із двох повнозначних слів з лексикосемантичною та граматичною схожістю [...]». Семантико-структурну близькість до цих узвичаєних ПСС демонструють безсполучникові бінарні поєднання – юкстапозити» [2, с. 132]. Художній дискурс роману «Музей покинутих секретів» засвідчує широкий спектр okazіональних одиниць такого зразка, що їх у дослідженні розглядаємо як оригінальну виразну ознаку індивідуальної мовної манери Оксани Забужко.

Досліджуваний художній дискурс Оксани Забужко засвідчує низку парних сполучень слів, що функціонують з метою уточнення, деталізації зображуваного, тому нерідко змістовно, семантично й структурно зближуються, вступають у синонімічні відношення, пор. : ... *мама ніколи не переступала порога дорогих бутіків, і не дяді ж Володі зрешию було сидіти в кріслі, чекаючи сеансу **перевдягання-перетворення** зі сфінксівською посмішкою мужчини, який у кінці за все розрахується* [3, с. 289]. Виділені лексеми *перевдягання, перетворення* передають спільне значення «несподівана зміна, що відбувається з ким-небудь», що постало через актуалізацію інтегральної семи 'дія, що зумовлює перехід'. Семантика таких слів надає позитивної конотації всьому висловленню, змушує адресатів уявити таку атмосферу, чарівний результат перевтілення. На основі okazіональних синонімічних відношень функціонує в лінійному контексті й парне словосполучення *пустака-голизна*, напр.: *На мить переді мною розверзається ота майбутня **пустака-голизна**, мов із сонного здерли ковдру, й стає холодно* [3, с. 646]. Виділені лексеми об'єднало значення «відсутність чого- або кого-небудь». Слова в парних сполуках можуть бути оформлені й на основі семантичного контрасту, коли мовні одиниці в парі вступають в антонімічні відношення, напр.: *Діти на те не надаються, а от внуки в акурат, два покоління – саме та дистанція: **систола-діастола, ритмічний віддих, пульс прогресу...*** [3, с. 708]. Загалом парні сполучення синонімічних та антонімічних лексем підсилюють смислову значущість нарративу, виконують важливу текстотвірну функцію, наділені потужною комунікативною інтенцією.

У реченні *Ага, сказала вона, підводячись, щоб іти, на весь зріст випростуючись над ним (він був нижчий за неї – чоловічок наполеонівського комплексу) на своїх висотних підборах, переступаючи,*

як *гонорова-перегонова* конячка, – «невідбивна» [3, с. 329] помічаємо парне словопоєднання *гонорова-перегонова*, що постало не на основі семантичної схожості, а на спільному звуковому й графічному обігруванні лексем. Виділені фонетично схожі слова слугують тут дієвим засобом емоційно-оцінного впливу на читача, стимулом асоціативного розгортання думки, викликають нові несподівані умовно-асоціативні образи.

Парні сполучення слів у творчих мовних актах виступають на противагу ампліфікаціям, градаціям, синонімічним рядам, що прискіпливо вимальовують образи, моделюють довгі й докладні описи. Парні словопоєднання, концентруючи смислові потужності слів, покликані лаконічно передати складний комунікативний зміст. У ролі смислового акценту нерідко постають парні сполучення слів, формантами яких є прикметники, напр.: *У цю мить тій, котра не може не спостерігати за ними обома зі стіни крізь скалічене, запухле-заплиле постерами око своєї картини, має бути добре видно, що й Адріяна, й Дарину одночасно накриває коротким, як морг блискавки, спалахом дежавю* [3, с. 690–691]; *Ще ж і я пам'ятаю ті ритуально-передсвяткові всенародні трясії: рапортують шахтарі й металурги, рапортують трудівники ланів і тваринницьких ферм – до 60-ліття Великого Жовтня стільки-то видобуто, надоєно, наплавлено, заготовлено, – а в трудівників тюрм і катівень відповідно мусило б бути* [3, с. 723].

Дієслова, утворюючи семантико-синтаксичну структурну пару, зазнають смислових зрушень, уточнюють відтінки оцінного й символічного позначення дій, вчинків, напр.: *Голос був жіночий, він співав-плакав на тій одній фразі, переливаючись словами, виповідаючи діла і вчинки небіжчиці вже комусь безадресному, кого не було в тій кімнаті...* [3, с. 122]; *Щоб продовжувати жити, досить знати, що все воно в принципі «десь є», лежить-чекає своєї черги* [3, с. 708].

Парні словопоєднання надають художньому дискурсу особливої спонтанності, динамізму, актуалізують змістово-текстову семантику, передають прагматику висловлення, коли одна з лексем передає конкретне значення, базоване на уявленні реальних предметів, речей, фактур, а інша – абстрактне, що позначає узагальнені властивості, дії, ознаки, пор.: *Щось є, коли я вдруге вмираю у цьому бешкеті-вертені думок, де жодна не є закінченою чи бодай зрозумілою, логічною чи доречною* [3, с. 112]; *Я притарганилася, як завше в хвилини панічної стеряности, шукати розради в неї – у цій самій квартирі, звідки вона напередодні*

дні вийшла й сіла в дворі у свій курчачо-жовтий «бітл» [3, с. 96].

Парні сполучення слів функціонують у тексті як оцінні й емоційно-експресивні виразники стану, типу мислення, особливостей мовної діяльності персонажів, напр.: *А робота розкішна, бігме, розкішна (вона муркотливо-ласо сповільнює мову, мов наново смакуючи в уяві ту роботу в усіх подробицях)* [3, с. 82]; *«Не вір нікому, і ніхто тебе не зрадить»: тепер Адріянові здавалося, наче «Стодоля» те щоразу проказував якимось нарочито визивно, зухвало-глушливо* (с. 540); *... лишаючи її з непевною підозрою, що він таки не порнуху клацає, а збирає про всяк випадок на неї досьє, прибирає до рук, і в цьому теж було щось гострозбудне, порочно-дражливе...* [3, с. 324]; *«На чоколяді дався полковник зловитись...», – буркнув стримано-хмуро, – і не був то осуд небіжчиків за слабкість до таких паняньських ласоців, як можна було б сподіватися з уст хлопського сина* [3, с. 480]; *у перехожих – останнім часом усе більше пригнічено-похмурих, ніби в міру наближення до виборів на місто насувається циклон спертого повітря, – фізіономії поробилися дурнувато-радісні* [3, с. 705]. Виділені словопоєднання передають глибинний зміст, найтонші емоційні відтінки думки, почуттів персонажів, власне авторки, і в такий спосіб сама письменниця створеними контекстами впливає на емоції читача.

У досліджуваному художньому дискурсі натрапляємо на такі парні словопоєднання, складниками яких стають кольоративи, напр.: *Буряково-червоні, криваво-чорні, ржаво-руді в білястих сальних розтушовках завиванці виглядають у цій гламурній навітці як якась готичне порно – інсталяція з посткоїтальних жіночих піхов* [3, с. 581]. Виділені словосполуки підкреслюють світловий тон і відтінок чого-небудь, якнайточніше передають і гранично «згущують» забарвлення. Загалом лексеми-кольоративи є багатозначними, оскільки у творчій мовній практиці почасти набувають образно-символічної семантики, що нерідко постають як результат метафоризації слів, напр.: *Дві криваво-червоні поперечні риски, акурат посередині. Як два крихітні рівенькі капілярчики, що враз набрякли й запульсували, самі собою* [3, с. 792]. Як відомо, червоний колір нерідко асоціюють із кров'ю, тому виділене словопоєднання набуває й умовного знакового значення, оскільки доповнене в лінійному контексті порівнянням *криваво-червоні риски, як крихітні капілярчики*.

Вирізняє мовну манеру Оксани Забужко й широке використання парних сполучень сино-

німів-кольоративів, а також «синонімів-словосполук, фігурально описових висловів, що семантично співвіднесені з певними мовними одиницями. Семантичні відтінки складників таких рядів виразніші з емоційно-стилістичного погляду, оскільки становлять органічні форми мовної образності» [7, с. 81], напр.: ... *в мить, коли патруль байдужісінько розминається з чоловіком, який має щастя, мовби той і справді розтікся їм в очі на **молочно-сизі** пасма туману, в свідомості йому також відбувається вельми важливе переміщення...* [3, с. 138–139]; *В тумані, й поночі, й геть без проблиску промінчика (надто відколи почалися совєцькі нальоти й ночами хіба на двірці зостаються тліти **мертвецьки-синюваті** маскувальні жарівки) – він знає своє місто кровно, навпомацки, наче тіло коханої жінки* [3, с. 311].

Функціонально значущими в художньому дискурсі прозаїкині парні словосполучення стають тоді, коли їх складниками є стилістично забарвлені слова, оцінні, розмовні, просторічні лексеми, напр.: *Ніхто ніколи не дізнається, що було вивезено з українських архівів до Москви в 1990-му, а що спалено вже після проголошення незалежності – в ті осінні дні 1991-го, коли ми, **молоді-дурні**, радісно марширували по Володимирській перед більше-нестрашною темно-сірою озією й скандували: «Ганьба!»* [3, с. 707].

Оказіоналізми й парні поєднання слів відбивають когнітивний рівень структури письменниці

як мовної особистості. На думку К.В. Тараненко, «когнітивний (тезаурусний) рівень структури мовної особистості вивчається з урахуванням мовних одиниць, що репрезентують статичну й відносно стабільну індивідуальну концептуальну картину світу автора тексту як носія конкретної мови» [8, с. 62]. Оксана Забужко в художньо-естетичній комунікативній діяльності вдається до «вербальних» ігор, зумисно оформлює в парні словосполучення власні назви, метафоризуючи, типізуючи й узагальнюючи їх значення, напр.: *Так щось не пригадую я серед наших фізиків діток совкової «еліти», хто й був – давно здригнули з науки, рубають бабло по «Газпромах»-«Нафтогазах», аж гай гуде!..* [3, с. 669]. Словопоєднання такого зразка здійснюють очевидний семантико-прагматичний вплив, оскільки у зв'язку з синтаксичним сегментом *здригнули з науки, рубають бабло* передають негативні прагматичні смисли на кшталт 'переоцінка інтересів', 'неправомірна вигода', 'злочинність', 'продажність', які читач із легкістю впізнає й осмислить.

Отже, оказіоналізми й парні сполучення слів у художньому дискурсі роману «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко є винятковою ознакою її індивідуально-авторської манери письма. Перспективи подальших досліджень убачаємо в докладному студіюванні багатьох, не прокоментованих у статті оказіоналізмів і парних сполучень слів, що загалом маркують художній дискурс прози Оксани Забужко.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гайдученко Г.І. Емоційно-експресивна функція оказіоналізмів у прозі Оксани Забужко. *Лінгвістика. Розділ V. Когнітивна лінгвістика і поетика*. Вип. XXI. С. 200–204.
2. Голікова Н.С. Художній дискурс П.А. Загребельного: лінгвокогнітивний і прагмастилістичний аспекти : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2019. 530 с.
3. Забужко О. Музей покинутих секретів : роман. 7-е вид., доп. Київ : Комора, 2020. 832 с.
4. Ермоленко С.Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мови. Київ, 1999. С. 272.
5. Колоїз Ж.В. Оказіональна деривація: теоретичний і функціонально-семантичний аспекти : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2007. 44 с.
6. Пашко Л.В. Структурно-семантическая и стилистическая характеристика авторских неологизмов в произведениях О.Т. Гончара : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.02. Харьков, 1994. 20 с.
7. Семак Л.А. Семантико-стилістичний аспект контекстуальної синоніміки сучасної української жіночої прози. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. № 28. Т. 3. С. 77–82. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/28_2020/part_3/13.pdf (дата звернення: 12.09.2021).
8. Тараненко К.В. Мовленнєві індикатори конфліктного, центрованого та кооперативного типів мовної особистості (на матеріалі української мови). *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. № 10. Т. 2. С. 60–64. URL: <http://olj.onua.edu.ua/index.php/olj/article/view/709/393> (дата звернення: 12.09.2021).
9. Ханпира Э.И. Оказіональные элементы в современной речи. *Стилистические исследования (на материале современного русского языка)* : сборник статей / отв. ред. В.Д. Левин. Москва : Наука, 1972. С. 245–317.